

ผลการใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เพื่อพัฒนาทักษะ
การปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์

พรรณธิภา เชียงฉิน

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

e-mail: Phanthipa1007@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพนวัตกรรมการเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานโดยใช้นวัตกรรมการเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้นวัตกรรมการเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 37 คน โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบก่อนเรียน - หลังเรียน 3) นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) 4) แบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test dependent

ผลการวิจัยพบว่า 1) นวัตกรรมการเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.17/86.75 2) ทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{X} = 3.69$) และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง รำวงมาตรฐาน โดยใช้นวัตกรรมการเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ห้องเรียนกลับด้าน, ทักษะการปฏิบัติ, รำวงมาตรฐาน

Effects of Flipped Classroom Innovation for developing
Standard Ramwong Dance Skill of Mattayom 2 Students
in Rattanakosinsomphotbowonniwetsalaya School

Phanthipa Siangchin

Ramkhamhaeng University

e-mail: Phanthipa1007@gmail.com

ABSTRACT

This research aims 1) to create and find the efficiency of the Flipped Classroom for Mattayom 2 Students to achieved the 80/80 efficient level, 2) to compare Standard Ramwong Dance Skill By using the Flipped Classroom innovation of Mattayom 2 Students 3) to compare the learning achievement on Ramwong Dance before and after learning of Mattayom 2 Students with Flipped Classroom innovation. The sample consisted of 37 Mathayomsuksa 2/1 in Rattanakosinsompotbowonniwetsalaya School on the second semester of 2019 academic year using Simple Random Sampling technique by drawing lots within their classroom. The research instruments included 1) Lesson Plan 2) Pre-test and post-test 3) Flipped Classroom Innovation 4) Assessment form Standard Ramwong Dance Skill Analyze data with basic statistics included, mean, standard deviation and test the hypothesis using t-test dependent.

The results of this research found that 1) Flipped Classroom Innovation As effective as 83.17/86.75 2) Standard Ramwong Dance Skills was at an excellent level ($\bar{X} = 3.69$) and higher than the specified criterion were statistically significantly higher at the level of .05. 3) The academic achievement scores in the Standard Ramwong Dance by using the innovative Flipped Classroom band after the test were significantly higher than the score before the exam .05.

Keywords: Flipped Classroom, Practical skills, Standard Ramwong Dance

บทนำ

สภาพการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ทำให้โรงเรียนต้องมีการปฏิรูปการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เท่าทันสถานการณ์ในโลก โดยต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 15) ซึ่งการจัดการเรียนรู้จะต้องเน้น นักเรียนเป็นศูนย์กลาง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมถึงคำนึงถึงวิธีเรียนซึ่งนักเรียนต้องศึกษา ด้วยตนเอง (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2532, หน้า 2-6)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นสาระหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีจินตนาการทางศิลปะ ซึ่งชมในความงาม มีสุนทรียภาพ มีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง โดยกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะนั้น ประกอบไปด้วย 3 สาระ ได้แก่ ทัศนศิลป์ ดนตรี และนาฏศิลป์ ซึ่งหลักสูตรได้ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ทั้ง 3 สาระ ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกอย่างอิสระ แต่จากการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในสาระนาฏศิลป์ พบว่าเนื้อหาส่วนใหญ่นั้นครูผู้สอนยังคงต้องจัดการเรียน การสอนแบบบรรยายควบคู่ไปกับการสาธิต และให้นักเรียนปฏิบัติตามในขณะนั้นทันที โดยครูผู้สอนเป็นทั้ง แหล่งข้อมูลและเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนโดยตรง ซึ่งใน 1 ห้องเรียน จะมีครู 1 คน ต่อนักเรียน จำนวนมากกว่า 30 คน ซึ่งต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการที่ครูจะเข้าถึงนักเรียนทุกคนในเวลาเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ในชั่วโมงของการเรียนการสอนปกติจึงไม่สามารถสนองต่อความต้องการของผู้เรียน และความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ และเมื่อพิจารณาเนื้อหาในหน่วยการเรียนรู้ พบว่าหน่วยการเรียนรู้ เรื่อง รำวงมาตรฐาน เป็นหน่วยการเรียนรู้หนึ่งที่ต้องใช้เวลานานพอสมควรเพื่อให้ได้ทำรำที่ถูกต้อง และสวยงามยากที่จะจดจำและเข้าใจได้ทันที สื่อการสอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครูผู้สอนสามารถนำมาเป็นตัวกลาง ในการถ่ายทอดเนื้อหาไปสู่ผู้เรียน โดยสื่อการสอนสามารถช่วยประหยัดเวลาในการสอนได้มากและผู้เรียน สามารถค้นคว้า และศึกษาหาความรู้ได้ด้วยตนเองทุกที่ทุกเวลาที่ตนเองสะดวก และสื่อการเรียนการสอน จะทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น รักการทำงาน และในปัจจุบันมีเทคโนโลยีการศึกษา ที่น่าสนใจและสนับสนุนการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อยู่มากมาย หนึ่งในนั้นคือ (Flipped Classroom) หรือที่รู้จักกันในนามห้องเรียนกลับด้าน

ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เป็นกระบวนการเรียนการสอนในรูปแบบหนึ่งที่เปลี่ยน วิธีการสอนของครูจากการบรรยายหน้าชั้นไปเป็นติวเตอร์หรือโค้ช โดยใช้เทคโนโลยีในการเรียนที่เด็ก สมัยใหม่ชอบ คือ ไอซีที (ICT) เป็นการนำเอาโลกของโรงเรียนเข้าไปสู่โลกของนักเรียน นั่นก็คือโลกดิจิทัล ที่ช่วยให้เด็กที่มีงานยุ่ง มีกิจกรรมมาก ได้มีบทสอนด้วยวีดิทัศน์อยู่บนอินเทอร์เน็ต ช่วยให้เด็กเหล่านี้ได้เรียน ล่วงหน้า และเรียนตามชั้นเรียนได้ง่ายขึ้น รวมทั้งเป็นการฝึกเด็กให้รู้จักจัดการเวลาของตนเอง (ปกรณ์ สุปินานนท์, 2558, หน้า 52) และสำหรับเด็กเรียนอ่อนที่ชวนขวยในห้องเรียนปกติเด็กเหล่านี้ มักจะถูกทอดทิ้ง แต่ขณะเดียวกันในห้องเรียนกลับด้านเด็กเหล่านี้จะได้รับความเอาใจใส่จากครูมากที่สุด คือครูเอาใจใส่เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดโดยอัตโนมัติ และช่วยเด็กที่มีความสามารถแตกต่างกัน ให้ก้าวหน้าในการเรียนตามความสามารถของตน เพราะเด็กสามารถฟังวีดิทัศน์ก็รอบก็ได้ หยุดตรงไหนก็ได้

กรอกลับก็ได้ ซึ่งเด็กที่หัวไวมากๆ บางคนดูวิดีโอที่บันทึกบางบทเรียนด้วย Speed X2 ก็มี นอกจากนี้ยังช่วยให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูเพิ่มขึ้น การกลับทางห้องเรียนยังคงเป็นการเรียนแบบนักเรียนมาโรงเรียน และนักเรียนสัมผัสครู ห้องเรียนกลับทางเป็นการใช้พลังทั้งของระบบออนไลน์ และระบบพบหน้า ช่วยเปลี่ยนหรือเพิ่มบทบาทของครูให้เป็นทั้งพี่เลี้ยง (Mentor) เพื่อน, เพื่อนบ้าน (Neighbor) และผู้เชี่ยวชาญ (Expert) (วิจารณ์ พานิช, 2556, หน้า 30-31) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้าน (Flip Classroom) ทำให้สามารถพัฒนาทักษะในการปฏิบัติได้จริง ดังงานวิจัยของ ภากรณ์ เทียนทิพย์การุณย์ (2561, หน้า 91) ที่ได้ศึกษาผลการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ หน่วยการเรียนรู้ ชลูดบรรเลงเพลงเสนาะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ทักษะการปฏิบัติ ชลูดเพียงออ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนานวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาในการเรียนการสอน เรื่อง ผลการใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เพื่อพัฒนาทักษะการปฏิบัติทำรำ เพลงร่ำวงมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติทำรำ เพลงร่ำวงมาตรฐานโดยใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
3. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ร่ำวงมาตรฐาน ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom)

สมมติฐานการวิจัย

1. นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่สร้างขึ้น มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีทักษะการปฏิบัติทำรำ เพลงร่ำวงมาตรฐานอยู่ในระดับดีขึ้นไป
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ร่ำวงมาตรฐาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ จำนวน 7 ห้อง มีนักเรียนทั้งสิ้น 265 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 37 คนที่กำลังศึกษาอยู่
โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562
ที่ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากโดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้

1.1 ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 คู่มือสาระการเรียนรู้
แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ และหลักสูตรสถานศึกษาโรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา
ในพระสังฆราชูปถัมภ์

1.2 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 4 แผน 10 คาบ ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ประวัติร่างมาตรฐาน	จำนวน 1 คาบ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง การปฏิบัติทำรำเพลงงามแสงเดือน	จำนวน 3 คาบ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การปฏิบัติทำรำเพลงชาวไทย	จำนวน 3 คาบ
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง การปฏิบัติทำรำเพลงรำซิมม่ารำ	จำนวน 3 คาบ

1.3 นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษา
ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ความสอดคล้องของเนื้อหา กิจกรรม สื่อการเรียนรู้ และการวัดผลประเมินผล
ด้วยแบบประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ
(Rating Scale) เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง ผลการประเมินพบว่า
แผนการจัดการเรียนรู้ทั้งหมดมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยรวม ($\bar{X} = 4.78$)

2. การสร้างแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2.1 ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากหนังสือ เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ
การสร้างแบบทดสอบที่ครอบคลุมพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยของ Bloom

2.2 ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ เพื่อนำมาสร้าง
แบบทดสอบในเรื่อง ร่างมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

2.3 สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบตามเนื้อหาและระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับ
จุดประสงค์ตามแนวคิดของ Bloom

2.4 สร้างแบบทดสอบ เรื่อง ร่างมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ตามตารางที่วิเคราะห์ จำนวน 60 ข้อ เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม และปรับปรุง
แก้ไขแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

2.5 นำแบบทดสอบที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ
เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม แล้วนำผลการตรวจสอบ
ไปหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยใช้สูตร IOC เกณฑ์ที่สามารถใช้ได้ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่า

มีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 จำนวน 53 ข้อ และมีค่าความสอดคล้อง 0.33 จำนวน 7 ข้อ ซึ่งได้ตัดทิ้ง จากนั้นจึงปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลอง (Try out) ซึ่งในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2562 จำนวน 37 คน ที่เคยเรียนวิชานี้มาแล้ว แล้วนำมาตรวจคะแนน

2.7 นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์รายข้อเพื่อหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) พบว่าค่าความยากง่าย (p) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.32 – 0.78 และค่าอำนาจจำแนก (r) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.21 – 0.83 จากนั้นนำแบบทดสอบที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 40 ข้อ ไปทดลอง (Try out) แล้วตรวจคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของข้อสอบทั้งฉบับ โดยคำนวณจากสูตร KR-20 ได้ค่า KR-20 เท่ากับ 0.96

3. การสร้างนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom)

3.1 ศึกษาการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) จากเอกสารงานวิจัย และหนังสือคู่มือต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างนวัตกรรม

3.2 ศึกษาและวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้และผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 สาระนาฏศิลป์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom)

3.3 สร้างนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ชื่อว่า รำวงมาตรฐาน ประกอบด้วยสื่อวีดิทัศน์ย่อยจำนวน 4 ชุด ดังนี้

สื่อวีดิทัศน์ ชุดที่ 1 เรื่อง ประวัติรำวงมาตรฐาน

สื่อวีดิทัศน์ ชุดที่ 2 เรื่อง การปฏิบัติทำรำเพลงงามแสงเดือน

สื่อวีดิทัศน์ ชุดที่ 3 เรื่อง การปฏิบัติทำรำเพลงชาวไทย

สื่อวีดิทัศน์ ชุดที่ 4 เรื่อง การปฏิบัติทำรำเพลงรำซิมมรา

3.4 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เรื่อง รำวงมาตรฐาน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพด้านเนื้อหา และความถูกต้องของเนื้อหาสื่อการสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน และนำข้อบกพร่องที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำไปปรับปรุงแก้ไขชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นอีกครั้ง ผลการตรวจสอบ พบว่า นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เรื่อง รำวงมาตรฐาน มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$)

3.5 นำนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2562 เพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรม และนำไปทดลองกับกลุ่มทดลองต่อไป

4. การสร้างแบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน

4.1 ศึกษาการสร้างเครื่องมือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง รำวงมาตรฐาน จากเอกสาร และงานวิจัยต่างๆ

4.2 ออกแบบเครื่องมือแบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง รำวงมาตรฐาน ให้ครอบคลุมกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ด้านทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน

4.3 สร้างแบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วน ประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม และแก้ไขตามที่ได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

4.4 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนี ความสอดคล้องกับเนื้อหาในแบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน โดยใช้สูตร IOC จากนั้นนำคะแนนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณค่าความสอดคล้อง ผลการตรวจสอบพบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

4.5 จัดพิมพ์แบบประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานที่แก้ไขเรียบร้อยแล้ว เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนกลุ่มทดลอง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) โดยใช้แผนการทดลองแบบ one group pre - test and post - test design ซึ่งมีแบบแผนการทดลองดังนี้

กลุ่ม	สอบก่อนทดลอง	ทดลอง	สอบหลังทดลอง
E	T ₁	X	T ₂

ความหมายสัญลักษณ์

T₁ หมายถึง การทดสอบก่อนทดลอง (Pre-test)

T₂ หมายถึง การทดสอบหลังทดลอง (Post-test)

E หมายถึง กลุ่มทดลอง

X หมายถึง การจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และทดสอบ สมมติฐานโดยใช้ t-test Dependent Samples

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

การหา ประสิทธิภาพ	จำนวน นักเรียน	ประสิทธิภาพของกระบวนการ (10 คะแนน)		ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (40 คะแนน)	
		คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ (E ₁)	คะแนนเฉลี่ย	ร้อยละ (E ₂)
แบบเดี่ยว	3	7.16	71.67	33.67	81.67
แบบกลุ่ม	9	7.83	78.33	34.00	83.33
แบบภาคสนาม	30	8.31	83.17	34.70	86.75

จากตาราง พบว่า ประสิทธิภาพของนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เรื่อง รำวงมาตรฐาน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่นำไปทดลองกับนักเรียน จำนวน 3 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 71.67/81.67 หลังจากนั้นผู้วิจัยได้นำนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เรื่อง รำวงมาตรฐาน มาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดสอบประสิทธิภาพ ในกลุ่มนักเรียน 9 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 78.33/83.33 และได้นำไปทดสอบหาประสิทธิภาพในกลุ่มนักเรียน จำนวน 30 คน ได้ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 83.17/86.75 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. การวิเคราะห์ผลการเปรียบเทียบทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานกับเกณฑ์ที่กำหนด

คะแนน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t	Sig
คะแนนทักษะ การปฏิบัติทำรำ เพลงรำวงมาตรฐาน	37	3.69	0.35	3.33	0.00*

*p < .05

จากตาราง พบว่า มีนักเรียนทั้งหมด 37 คน มีค่าเฉลี่ย 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.35 และพบว่านักเรียนมีทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นักเรียน	จำนวน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ค่า t	Sig
ก่อนเรียน	37	22.59	4.09	-13.366	0.000*
หลังเรียน	37	34.24	3.38		

*p < .05

จากตาราง การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนก่อนและหลังเรียนโดยใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เรื่อง รำวงมาตรฐาน พบว่า ผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เรื่อง รำวงมาตรฐาน ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

สรุปผลและอภิปรายผล

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการศึกษาผลการใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามขั้นตอนกระบวนการในการสร้างและหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมห้องเรียน

กลับด้าน (Flipped Classroom) จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) เท่ากับ 83.17/86.75 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ตั้งไว้ 80/80 ทั้งนี้เกิดจากผลการพัฒนา นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ที่ได้ผ่านการดำเนินการสร้างอย่างเป็นระบบ และหาประสิทธิภาพอย่างเป็นลำดับขั้นตอน ทำการประเมินครบตามเกณฑ์การพัฒนาในแต่ละตอน และครบถ้วนตามวัตถุประสงค์ ซึ่งเหมาะสมและตรงตามหลักสูตรสาระการเรียนรู้ของรายวิชาและระดับ ของผู้เรียน ตลอดจนการวัดผลประเมินผลที่เป็นไปตามเกณฑ์ โดยมีแนวทางมาจากการศึกษาและวิเคราะห์ หลักสูตรที่เป็นเนื้อหาสาระสำคัญที่จะนำมาเป็นประเด็นประกอบการในสร้างนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ให้สมบูรณ์ และมีประสิทธิภาพตามความต้องการของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับ ไพโรจน์ คະเซนทร์ (2557, ออนไลน์) ที่ได้กล่าวเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ โดยการฝึกฝนซ้ำๆ จนกระทั่งผู้เรียนเกิดทักษะฝึกปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้คอยดูแลช่วยเหลือและให้คำแนะนำ ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดเวลา ในขณะที่ฝึกปฏิบัติอาจใช้สื่อหรืออุปกรณ์ต่างๆ ประกอบการฝึก เช่น วีดิทัศน์ ซึ่งได้ตรงตามแนวคิดของผู้วิจัยที่ได้ตั้งประเด็นไว้ว่าจะนำมาแก้ไขปัญหาของผู้เรียนในรายวิชา ศิลปะ 4 (สาระนาฏศิลป์) โดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการนำเสนอถ่ายทอดเนื้อหา เพราะดูแล้วเข้าใจง่าย สามารถ ปฏิบัติตามได้ทันที จึงได้พัฒนาบทเรียนให้มีความน่าสนใจ ทั้งภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว กราฟิก ข้อความ เพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ประกอบกับการบรรยายความรู้ที่ชัดเจน เพื่อให้ผู้เรียนปฏิบัติตามได้ตรง ตามความต้องการ สอดคล้องกับวาราลักษณ์ เรืองจันทร์ (2561) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การรำนางฤษีพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การรำนางฤษีพท์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.42/82.89 เป็นไป ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 และสอดคล้องกับจิตราภรณ์ ชั่งกริส (2559) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนา สื่อวีดิทัศน์ตามแนวคิด Flipped Classroom เรื่องการตรวจร่างกาย รายวิชาการประเมินภาวะสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า วีดิทัศน์เพื่อการเรียนรู้ตามแนวคิด Flipped Classroom ในรูปแบบดิจิทัลมีคุณภาพระดับ ดีมาก

2. การศึกษาผลการฝึกทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานในแต่ละกิจกรรมระหว่างเรียนจากนวัตกรรม ห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) พบว่านักเรียนทั้ง 37 คน ได้คะแนนเฉลี่ยรวม 3.69 คะแนน โดยพฤติกรรมขั้นเตรียมการปฏิบัติ (ด้านการปฏิบัติท่าหนึ่ง) ได้คะแนนเฉลี่ย 3.70 คะแนน ขั้นกระบวนการ ปฏิบัติ (ด้านการปฏิบัติท่ารำเคลื่อนไหว) ได้คะแนนเฉลี่ย 3.78 คะแนน และขั้นผลการปฏิบัติ (ด้านการปฏิบัติ ท่ารำได้อย่างถูกต้องอ่อนช้อยสวยงาม คล่องแคล่ว และพร้อมเพรียง) ได้คะแนนเฉลี่ย 3.60 คะแนน จากสมมติฐานงานวิจัย ได้กำหนดเกณฑ์ให้นักเรียนที่เรียนโดยใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) มีคะแนนมากกว่า 3.51 มีทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน อยู่ในระดับดีขึ้นไป แสดงให้เห็นว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ในภาพรวมมีทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานอยู่ในระดับดีมาก และสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้ง 3 พฤติกรรม ซึ่งจากการประเมินทักษะการปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐาน ตามสภาพจริงของนักเรียนที่เรียนด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ในแต่ละตอนนั้น

นักเรียนสามารถปฏิบัติทำรำเพลงรำวงมาตรฐานได้ถูกต้องตามขั้นตอน โดยสังเกตจากพฤติกรรมการเรียน และการปฏิบัติขณะสอบส่วนใหญ่ นักเรียนปฏิบัติทำหนึ่งและทำเคลื่อนไหว โดยที่ยังไม่ได้ทำการรำเป็นวง กับเพื่อนได้ดีที่สุด แต่เมื่อมีการรำเข้าจังหวะและรำเป็นวงพร้อมๆ กัน ยังคงมีความผิดพลาดในด้านของการเคลื่อนไหวและเท้าที่ไม่สัมพันธ์กัน และเกิดการไขว้เขวตามเพื่อน แต่ในภาพรวมถือว่านักเรียนสามารถปฏิบัติทำรำออกมาได้ดีและต่อเนื่อง มีความคล่องแคล่ว ทั้งนี้เป็นเพราะนักเรียนให้ความร่วมมือ จึงมีการพัฒนาที่ดีขึ้นตามลำดับ หลังจากที่ได้ฝึกปฏิบัติและทบทวนทำรำตามนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ทุกสัปดาห์ สอดคล้องกับมันจนา อ้นเงิน (2555) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาวิดิทัศน์ประกอบการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีทักษะปฏิบัตินาฏยศัพท์และภาษาทำนาฏศิลป์ไทย สูงขึ้น 3 ครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คะแนนก่อนเรียนด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) นักเรียนทั้งหมด จำนวน 37 คน ได้คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.59 คะแนน จากคะแนนเต็ม 40 คะแนน และหลังเรียนด้วยนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) พบว่านักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 34.24 คะแนน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงแสดงให้เห็นว่าการถ่ายทอดความรู้โดยใช้นวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนทำให้นักเรียนมีความรู้และความเข้าใจในกิจกรรมการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้รับการเสริมแรงกระตุ้นให้เกิดความสนใจในบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom, 1956; อ้างถึงใน จิตรภาพ สีสวัสดิ์ 2556, หน้า 6-8) ที่ได้จำแนกจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ ออกเป็น 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย ด้านจิตพิสัย และด้านทักษะพิสัย โดยด้านพุทธิพิสัยเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับสติปัญญา ความรู้ความคิด ความเฉลียวฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องราวต่างๆ แบ่งได้ 6 ระดับคือ ด้านความรู้ ความจำ ความสามารถในการเก็บรักษามวลประสบการณ์ต่างๆ จากการศึกษาที่ได้รับรู้ไว้ และระลึกสิ่งนั้นได้ เมื่อต้องการเปรียบเทียบกับบันทึกเสียง หรือวิดิทัศน์ ที่สามารถเก็บเสียงและภาพของเรื่องราวต่างๆ ได้ ด้านความเข้าใจ เป็นความสามารถในการจับใจความสำคัญของสื่อ และสามารถแสดงออกมาในรูปของการแปลความ ตีความ คาดคะเน ขยายความ หรือการกระทำอื่นๆ ด้านการนำความรู้ไปใช้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้หรือประสบการณ์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ ซึ่งจะต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ จึงจะสามารถนำไปใช้ได้ ด้านการวิเคราะห์ผู้เรียนสามารถคิดหรือแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อย เป็นองค์ประกอบที่สำคัญได้ และมองเห็นความสัมพันธ์ของส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการวิเคราะห์ที่จะแตกต่างกันไปแล้วแต่ความคิดของแต่ละคน ด้านการสังเคราะห์ ความสามารถในการที่ผสมผสานส่วนย่อยๆ เข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันอย่างมีระบบเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่สมบูรณ์และดีกว่าเดิม อาจเป็นการถ่ายทอดความคิดออกมาให้ผู้อื่นเข้าใจได้ง่าย ด้านการประเมินค่า เป็นความสามารถในการตัดสินใจ ตีราคา หรือสรุปเกี่ยวกับคุณค่าของสิ่งต่างๆ ออกมาในรูปของคุณธรรมอย่างมีกฎเกณฑ์ที่เหมาะสม ซึ่งอาจเป็นไปตามเนื้อหาสาระในเรื่องนั้นๆ หรืออาจเป็นกฎเกณฑ์ที่สังคมยอมรับก็ได้ ประกอบกับนวัตกรรมห้องเรียนกลับด้าน (Flipped Classroom) ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น มีขั้นตอนการสอนที่ชัดเจนทำให้ผู้เรียนมองเห็นภาพเข้าใจง่าย มีการสาธิตปฏิบัติที่ชัดเจนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติตามหรือทบทวนการฝึกได้

เป็นสื่อเสมือนจริงที่สามารถถ่ายทอดเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีกระบวนการเรียนการสอนที่เป็นขั้นตอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำในการเรียนร่วมอยู่ด้วย จึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นสูงขึ้นตามลำดับ โดยขั้นตอนการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการวัดประเมินผล และศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เอกสาร ตำรา รายวิชานาฏศิลป์ไทย ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กำหนดตัวชี้วัดให้มีความสอดคล้องกับการเรียนการสอนตามแนวทางหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 สอดคล้องกับชลยา เมาะราชี (2556) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ศึกษาผลการเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบย้อนกลับร่วมกับห้องเรียนแบบกลับด้านบนเครือข่ายสังคม ในรายวิชาการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการศึกษาพบว่า ผู้เรียนมีความสนใจ เพลิดเพลินกับการเรียนที่มีกิจกรรมหลากหลายเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในการแสดงความคิดเห็น และที่สำคัญมีสื่อการสอนบนสังคมออนไลน์ ช่วยในการทบทวนได้ด้วยตนเอง ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้พัฒนาสูงขึ้นกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ร่วมกับวิธีการสอนวิชานาฏศิลป์ไทยในเนื้อหาสาระอื่นๆ เช่น ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ หรือการแสดงนาฏศิลป์ชุดต่างๆ เป็นต้น
2. ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านไปใช้ร่วมกับการจัดการเรียนรู้หรือแนวคิดอื่นๆ ที่ส่งเสริมหรือพัฒนาทักษะด้านอื่น เช่น ความสามารถในการแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์ การอ่าน การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. สำนักงาน. (2545). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- จิตรภาพ ลีละวัฒน์. (2554). **การพัฒนาภารกิจปฏิบัติเพื่อเสริมสร้างความคิดวิเคราะห์ให้กับนักศึกษาในรายวิชาจริยธรรมทางธุรกิจ (BUS 400)**. (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีปทุม
- จิตรภรณ์ ช่างกริส. (2559). **การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์ตามแนวคิด Flipped Classroom เรื่องการตรวจร่างกาย รายวิชาการประเมินภาวะสุขภาพ**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชลยา เมาะราชี. (2556). **ศึกษาผลการเรียนที่ใช้วิธีการสอนแบบย้อนกลับร่วมกับห้องเรียนแบบกลับด้านบนเครือข่ายสังคม ในรายวิชาการวิเคราะห์และแก้ไขปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาเทคโนโลยีการเรียนรู้ออนไลน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ไพโรจน์ คะเชนทร์. (2557). **การสอนนาฏศิลป์**. สืบค้นวันที่ 20 มีนาคม 2563, จาก <http://www.wattoongpel.com>

- ภากรณ เตียนทิพย์การุณ. (2561). การศึกษาผลการเรียนรู้ตามแนวคิดห้องเรียนกลับด้านร่วมกับ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการปฏิบัติ หน่วยการเรียนรู้ ชุดырเพลงเพลงเสนาะ ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- มันจนา อ้นเงิน. (2555). การพัฒนาวีดิทัศน์ประกอบการสอน เรื่อง นาฏยศัพท์และภาษาท่านาฏศิลป์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนอุดมวิทยา จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วรลักษณ์ เรืองจันทร์. (2561). การพัฒนาบทเรียนวีดิทัศน์ เรื่อง การรำนาฏยศัพท์ ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง. กรุงเทพฯ: เอสอาร์พรีนติ้งแมสโปรดักส์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีการศึกษา ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2532). คู่มือการศึกษายุคใหม่. วารสารครุศาสตร์, ปีที่17 ฉบับที่ (3-4), 2-6.
- Bloom, Benjamin S. (1956). Taxonomy of Education Objective Handbook I : Cognitive New York: David Mackey Company, Inc.
- Miller, B. (2014). Back to the Classroom-Talking it Beyond the Content. Journal of Information System Education, 25.